

Ануфрієва О.Л., О.С. Снісаренко. Організація впровадження наукових результатів - головна умова ефективної підготовки молодих науковців / О.Л. Ануфрієва, О.С. Снісаренко // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2013.- Вип.76.- с. 102-107.

*Снісаренко Ольга Степанівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент Університету
менеджменту освіти;*

*Ануфрієва Оксана Леонідівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент Університету
менеджменту освіти*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ – ГОЛОВНА УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

У статті розглянута сутність процесу впровадження наукових результатів - як важливішого етапу науково-дослідної роботи, а також управління цим процесом, яке здійснюється на основі комплексу організаційних, методичних і практичних заходів, спрямованих на забезпечення використання у практичній діяльності пропозицій та рекомендацій, отриманих у ході наукового дослідження.

Ключові слова: організація науково-дослідної роботи, результати наукових досліджень, впровадження експериментальних досліджень, дисертаційне дослідження.

В статье рассмотрен процесс внедрения научных результатов – как один из важнейших этапов научно-исследовательской работы, а также управление этим процессом, которое осуществляется на основе комплекса организационных, методических и практических действий, направленных на обеспечение использования в практической деятельности предложений и рекомендаций, полученных в ходе научного исследования.

Ключевые слова: организация научно-исследовательской работы, результаты научных исследований, внедрение экспериментальных исследований, диссертационное исследование.

This article deals with the nature of the implementation of research results - both important stage of research and management of the process, which is based on the complex organizational, methodological and practical measures to ensure the use in practice suggestions and recommendations received during the academic research.

Keywords: the organization of research work, research findings, implementation of experimental research, dissertation.

Постановка проблеми

Упровадження результатів НДР – це діяльність, що передбачає оприлюднення, розповсюдження та використання продукції підвідомчих установ (наукової, навчальної, довідкової, електронних ресурсів тощо) цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики, яка передбачає соціальний ефект – підвищення якості освіти, покращення управління системою освіти та її складовими, поліпшення результатів діяльності об'єктів упровадження, розширення можливостей розвитку соціальних груп, особистості тощо.

Суб'єктами впровадження результатів НДР є загальноосвітні та вищі навчальні заклади, наукові установи, заклади післядипломної освіти та науково-педагогічні працівники.

Об'єктами впровадження результатів НДР є органи державної влади та місцевого самоврядування, навчальні заклади, установи, підприємства, організації, де використовується результати досліджень молодих науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження

Результативність наукового дослідження значною мірою визначається ступенем реалізації його результатів, або іншими словами його впровадженням.

Впровадження – це передача замовнику НДР наукової продукції (звіти, інструкції, методики, технічні умови, технічний проект тощо) у зручній для реалізації формі, що забезпечує техніко-економічний ефект.

Необхідно відмітити, що НДР перетворюється в продукт лише з моменту її споживання замовником. Отже, впровадження завершених наукових досліджень полягає в передачі наукових результатів у практичне використання.

Основними **результатами наукових досліджень** є такі:

– *теоретичні результати* (визначення/уточнення термінології, виявлення властивостей об'єктів, що досліджувались, закономірностей їх взаємодії з іншими явищами тощо);

– *методологічні або методичні результати* (розроблення методик обліку, аналізу, контролю, оцінки об'єктів, що досліджувались, а також методики з організації та управління тощо);

– *прикладні (практичні) результати* (застосування розроблених класифікацій, методик, алгоритмів і т. ін. в процесі обліку, аналізу, контролю, оцінки, організації, управління діяльністю окремої організації, підприємства, групи підприємств, галузі тощо).

Основними *рівнями впровадження результатів наукових досліджень* є такі: *державний* (прийняття результатів наукових досліджень державними органами влади – Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України тощо); *регіональний* (прийняття результатів наукових досліджень регіональними структурами); *галузевий* (прийняття результатів наукових досліджень галузевими структурами); *окреме підприємство* (впровадження результатів у практику роботи конкретного підприємства); *навчальний процес* (використання результатів наукових досліджень у навчальному процесі – при формуванні навчальних програм, планів, написанні лекцій, навчальних посібників, підручників тощо).

Моніторинг упровадження результатів НДР – це система спостереження за його перебігом, що передбачає збирання, опрацювання, аналіз, узагальнення та зберігання інформації про стан упровадження продукції підвідомчих установ, оцінювання його ефективності з метою вдосконалення і прогнозування подальших досліджень.

Форми впровадження результатів НДР та його підтвердження.

Виконання фундаментальних досліджень передбачає отримання переважно наукових результатів, зокрема теорій, концепцій, законів, закономірностей, принципів, методів, гіпотез, моделей тощо.

Результати фундаментальних досліджень можуть реалізовуватись у:

– плануванні та виконанні нових розробок;

- науковій продукції (монографіях, збірниках наукових праць, матеріалах конференцій тощо), а також у навчальній, довідковій продукції, електронних ресурсах;
- державних стандартах освіти, навчальних планах;
- аналітичних матеріалах; матеріалах до державних доповідей; експертних висновках, зокрема щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, навчальної літератури, засобів навчання, проектів нормативно-правових документів, державних і галузевих програм;
- рекомендаціях міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів;
- іншій продукції.

Виконання прикладних досліджень передбачає отримання науково-прикладних результатів, зокрема нових методів розв'язання визначених проблем, технологічних рішень, експериментальних зразків, педагогічних і психологічних розробок, що можуть бути впроваджені в навчальних закладах, органах державної влади та місцевого самоврядування, установах, підприємствах, організаціях.

Відомості, що підтверджують упровадження результатів фундаментальних і прикладних робіт:

- договір на виконання науково-дослідної роботи, розпочатої за підсумками виконання фундаментального дослідження;
- грифи або свідоцтва Міністерства освіти і науки про визнання відповідності педагогічним вимогам засобів навчання та обладнання навчального і спеціального призначення;
- документи, що підтверджують розповсюдження наукової, навчальної, довідкової продукції, зокрема акт, лист-підтвердження (заявка) про її розподіл тощо;
- угоди, що передбачають упровадження результатів науково-дослідної роботи, із органами державної влади та місцевого самоврядування, навчальними закладами, підприємствами, організаціями;

Упровадження результатів наукових досліджень в практику - кінцевий і найважливіший етап будь-якого наукового дослідження. Дослідження із самого свого початку повинно бути орієнтоване на практичні результати. Але ця орієнтація має загальний характер, бо тільки до кінця дослідження стають чіткими самі результати дослідження і напрями їх можливого застосування.

В педагогічних дослідженнях найважливішими напрямками застосування результатів є:

- сама наука, яку проведене дослідження може істотно збагатити концептуально, методологічно й інструментально. При цьому концептуальний аспект упровадження означає, що створена автором концепція предмета дослідження істотно поглибила його розуміння. Методологічне збагачення зводиться до відкриття автором методологічних принципів, підходів, а інструментальне збагачення означає, що автором створений такий інструментарій наукового дослідження, який може бути застосований і в інших сферах науки.

- результати наукових досліджень можуть знайти застосування у процесах навчання, викладання тієї або іншої навчальної дисципліни, у якій предмет наукового дослідження відіграє значну роль. У цьому випадку практичний ефект зводиться до того, що здобуте дослідником знання входить до навчального процесу.

- ще одним напрямом упровадження результатів наукових досліджень - втілення їх в створення авторських шкіл технічних зразків, в удосконалення виробництва, господарської діяльності людей, технологій, в ту чи іншу сферу практики.

Наука - не предмет чистого мислення, а предмет мислення, що постійно залучається до практики і постійно підкріплюється практикою, ось чому наука не може вивчатися з відривом від практики.

Підвищення ефективності впровадження у практику напряду залежить від систем наукової експертизи, оцінювання якості, планування, прогнозування та інше.

Під якістю науки розуміється її здатність своєчасно вирішувати проблеми, формувати потрібне наукове знання і забезпечувати його використання для задоволення суспільних потреб. Якісною є така наука, яка характеризується розвинутою галузевою структурою, здатністю здійснювати складні фундаментальні і прикладні дослідження, впливати позитивно на розвиток суспільної системи, духовний світ громадян.

Наукові результати оцінюють за такими рівнями новизни: вперше отримано, вдосконалено, отримало подальший розвиток. Як правило, всі ці рівні новизни є в кожній роботі, адже дослідник не тільки відкриває принципово нове, але й вдосконалює і доробляє ту роботу, яку не зробили його попередники.

Наукова експертиза спрямована на визначення ступеня наукової новизни дослідної роботи і можливості використання отриманих результатів. При цьому виявляється ступінь самостійності автора в отриманні нових результатів.

Під експертизою мається на увазі процедура оцінки експертами сукупності об'єктів відповідно до певної методики. «Експерт» у точному перекладі з латинського означає «досвідчений». Нині експертом вважають фахівця високої кваліфікації у відповідній сфері знання, який здійснює експертизу з питань своєї сфери відповідно до завдання і за результатами неупередженого розгляду справи може дати свій висновок, за який він несе відповідальність перед законом і/або органом, який доручив йому проведення експертизи.

Експертизу можна розглядати як спеціалізовану, нормативно оформлену процедуру отримання інформації або формування оцінки за допомогою опитування фахівців (експертів). Тобто експертиза є, по суті справи, опитувальною діагностикою. Джерело інформації тут - експерт. Потребу в застосуванні експертизи зумовлено тим, що з низки питань, які потребують спеціальних знань, інформація, яку отримують від звичайних респондентів у масових опитуваннях, відрізняється некомпетентністю і поверховістю.

Суть **методу експертизи** полягає у проведенні експертами інтуїтивно-логічного аналізу проблем з кількісною оцінкою думок і формалізованою обробкою результатів. Узагальнена думка експертів застосовується як вирішення проблеми.

Дисертація - спеціальна форма наукового дослідження яка подається на здобуття вченого ступеня кандидата або доктора наук , публічне захищається на засіданні вченої ради являє собою кваліфікаційну роботу, що містить сукупність результатів, наукових положень які висуваються претендентом для публічного захисту, і свідчить про особистий внесок його в науку та про якість вченого.

Докторська дисертація - кваліфікаційна наукова робота, у якій сформульовано й обґрунтовано наукові положення, які характеризуються як новий напрям у відповідній галузі науки, або здійснено теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми, яка має велике народногосподарське і соціально культурне значення.

Кандидатська дисертація - кваліфікаційна наукова робота, яка містить у собі нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для конкретного напрямку окремої галузі науки, а також нові науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, які в сукупності є істотними для розвитку конкретного напрямку окремої галузі науки.

По кожній докторській та кандидатській дисертаціях проводиться оцінка якості дисертаційного дослідження, наукова експертиза, робиться висновок про наукову та практичну новизну; вивчаються довідки про впровадження результатів;

Якість дисертаційних досліджень складається з **чотирьох складових**: методологічного, науково-теоретичного, практичного і текстуального різновидів цінностей.

Методологічна
цінність

Науково-
теоретична
цінність

Практична
цінність

Текстуальна
цінність

Дисертація проходить кілька різновидів експертизи:

- Попередня експертиза або попередній захист, як говоренням дисертації в підрозділі тієї організації, де виконувалась. Технологічно вона включає виступ дисертанта про роботу, питання до дисертанта і відповіді на них, виступ рецензентів, відповіді дисертанта на зауваження і пропозиції рецензентів, виступи учасників обговорення, відповіді дисертанта на зауваження виступаючих і підбиття підсумків дискусії з ухваленням висновку відкритим голосуванням.

- Експертиза дисертації опонентами і провідною організацією, які дають письмові відгуки за відповідною формою.

- Експертиза дисертації на її захисті, що проходить за певним розпорядком в спеціалізованій вченій раді. **Рада** - форма організації науки і колективних контактів учених та фахівців одного наукового напрямку (наприклад, вчена рада вищого навчального закладу, науково-технічна рада).

- Експертиза дисертації експертною радою ВАК.

Значну роль у підвищенні якості наукових досліджень відіграє управлінська діяльність. Ефективність діяльності наукового колективу досягається в результаті оперативного вирішення таких завдань у процесі управління:

- планування науково-дослідних робіт;
- управління економічними, організаційними, інформаційними і соціально-психологічними зв'язками колективу, включаючи внутрішні та зовнішні зв'язки;
- установа, вдосконалення і використання системи стимулів і санкцій;
- управління розстановкою сил у колективі;

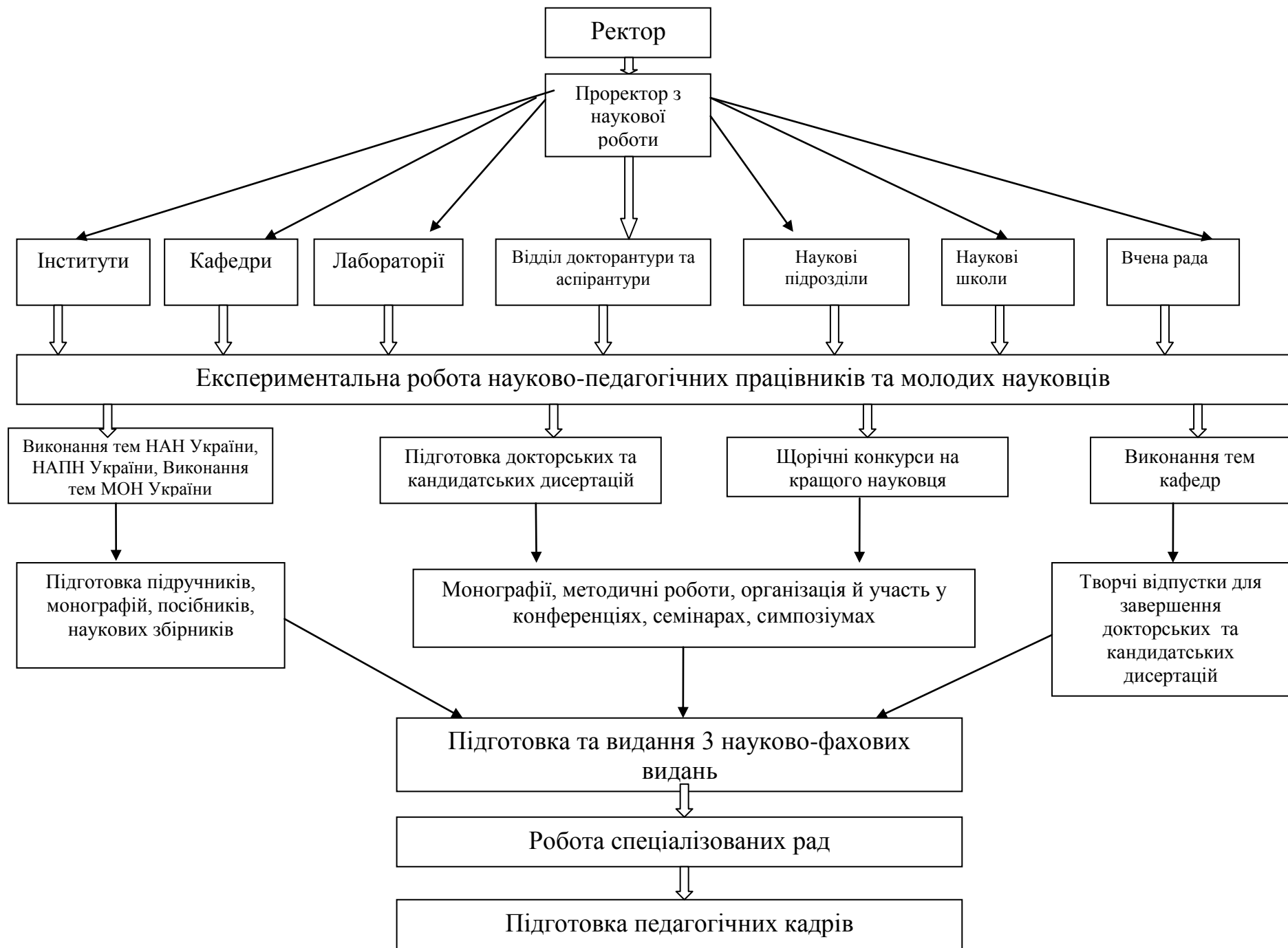
- вирішення комплексу питань організації науково-дослідної роботи;
- управління морально-психологічним кліматом творчої праці колективу.
- перехід у системі управління наукою від організаційних парадигм до парадигми людського капіталу і творчого потенціалу.

Університет менеджменту освіти сьогодні є потужним науковим центром, на базі якого досліджуються актуальні психолого-педагогічні та управлінські проблеми післядипломної освіти. Проведення науково-дослідної роботи в Університеті є важливим аспектом формування особистості майбутнього науковця в руслі інтеграції освітньої системи України до Європейського науково-освітнього простору. На цьому шляху - наукова робота слугує потужним засобом селективного відбору кадрів для підготовки висококваліфікованих фахівців, збереження і відновлення потенціалу наукових шкіл. Вибір наукової проблематики аспірантів і здобувачів тісно пов'язаний з тими напрямками наукової діяльності, над якими працюють колективи Університету менеджменту освіти та ІППО.

З метою об'єднання зусиль галузі щодо вирішення актуальних проблем до творчих колективів-розробників проектів залучаються провідні фахівці закладів післядипломної освіти, а також на громадських засадах аспіранти та здобувачі. Це дає можливість інтегрувати молодих учених у діяльність творчих наукових колективів, зорієнтувати їх у більш широкому науковому контексті, ніж їх власні дослідження, надати допомогу у накопиченні теоретичного й експериментального матеріалу, сприяти розширенню експериментальної бази досліджень і створенню умов для широкої експериментальної перевірки і впровадження наукових розробок.

Впровадження результатів наукових досліджень, виконаних і захищених в УМО здійснюється згідно з чинним законодавством України: законами про «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991 р.), «Про наукову і науково-технічну експертизу»(1995 р.), Положення про порядок організації та проведення експериментальної роботи в НАПН України,

Стратегією розвитку наукової діяльності УМО НАПН України, Статуту Національної академії педагогічних наук України, Положення про спеціалізовану вчену раду, Положення про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України, Положення про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

Отже упровадження результатів педагогічних досліджень у практику, **тобто** в педагогічний процес, є важливим завершальним етапом, що визначає ефективність досліджень. Тому його зміст полягає в практичному використанні одержаних результатів у навчанні та вихованні.

Під управлінням упровадження розуміється система заходів, спрямованих на застосування результатів досліджень у педагогічній практиці.

Впроваджуються результати досліджень у практику за декількома напрямками: поширення результатів досліджень, популяризація висновків і рекомендацій, їх використання в педагогічній діяльності, шляхом включення в навчальні, навчально-методичні та методичні посібники та підручники.

Аналіз результатів упровадження має велике значення для оцінки ефективності висновків і рекомендацій проведених досліджень. Лише досягнувши позитивних результатів у запланованих напрямках, можна вважати, що процес упровадження в основному завершений.

Список використаних джерел

1. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
2. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
3. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / Цехмістрова Г.С. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с
4. Пивоев В. М. Методология и методика научного исследования: Учебное пособие. Изд. 2-е, перераб. и доп. — Петрозаводск: Изд-во ПетрГУ, 2006. - 100 с.
5. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. - К., 2003. - 116 с.
6. Рахман М. С. Методология и организация научных исследований: курс лекцій / М.С. Рахман.- Харьков, ХНУ имени В.Н. Каразина, 2012. – 86 с.
7. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко, - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання-Прес, 2002. - 295 с.

8. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня [Текст]: (методичні поради) / автор-упоряд. Л.А.Пономаренко. — 3-є вид., випр. і доп. — К.: Толока, 2007. — 80 с.